

Contextnotitie Valorisatie van kennis

Beschrijving

opdrachtgever	Diederik Zijderveld (voorzitter stuurgroep Avans-visie op valorisatie, lid CvB)
opdrachtnemer	Marjo Stevens (LIC), Sandra Rambow (AOC)
link met andere kaders	Visie op Valorisatie.
korte samenvatting	Korte samenvatting van wat er speelt in de samenleving, het bijbehorende overheidsbeleid, de behoefte vanuit de regio en de situatie bij Avans zelf, rond het thema valorisatie.
geldend voor	Avansbreed
looptijd	Situatieschets per januari 2015
type kader	Rapport (verkenning-)
Actualiteit	Groen

Colofon

datum	30 januari 2015
auteurs	Marjo Stevens, Sandra Rambow
status	Definitief
vaststelling	door stuurgroep Avans-visie op valorisatie

NOTITIE

datum 30-01-2015
contactpersoon M.J.H. (Marjo) Stevens
onderwerp Contextnotitie valorisatie van kennis
telefoon (06) 13513466
van Sandra Rambow, Marjo Stevens
e-mail mjh.stevens@avans.nl

aan Academiedirecteuren Avans Hogeschool
kopie aan Stuurgroep visietraject Valorisatie

Aanleiding

Graag beginnen we hier met een citaat uit onze eigen ambitie 2020:

"Ons bestaansrecht en onze maatschappelijke waarde liggen in het verzorgen van onderwijs, het uitvoeren van onderzoek en het valoriseren van kennis."

Avans Hogeschool heeft een duidelijke visie op onderwijs en op leren. De visie wordt regelmatig herzien en geactualiseerd. Afgelopen jaar is de nieuwe, binnen de hogeschool breed gedragen, Avans-visie op onderwijs opgesteld. De onderwijsvisie vormt het hart van onze ambitie 2020, geflankeerd door de ambitie in onderzoek en valorisatie. Het beleid rondom praktijkgericht onderzoek is verankerd in de nota Onderzoekbeleid. Een eigen Avans-visie op valorisatie hebben we nog niet. In dit laatste zijn we als hogeschool niet uniek. Een eenduidige definitie van het begrip valorisatie en een breed gedragen visie en strategie op valorisatie ontbreekt nog bij veel universiteiten en hogescholen.

Avans wil de komende maanden via het brede gesprek een eigen invulling geven aan het begrip valorisatie door een visie te formuleren die aansluit bij de visie op onderwijs en op praktijkgericht onderzoek en die daarmee bijdraagt aan de realisatie van de ambitie voor 2020.

Contextnotitie

In deze contextnotitie is samengevat wat er speelt in de samenleving, het bijbehorende overheidsbeleid, de behoefte vanuit de regio en de situatie bij Avans zelf. De voortdurende interactie tussen maatschappij, overheid, omgeving en hogeschool is hierbij een gegeven. De notitie is niet meer dan een verzameling van uitspraken, definities en toelichtingen over nut en noodzaak van valorisatie van kennis. Waar het vervolgens om gaat, is dat we onze eigen keuzes maken en daarmee komen tot de breed gedragen eigen Avans visie op valorisatie van kennis en dat we zicht krijgen op hoe we hier het beste invulling aan kunnen geven.

Visietraject

De notitie dient als achtergrondinformatie bij een eerste ronde van gesprekken. De vragen die wij in dit eerste gesprek willen voorleggen zijn:

- Wat is jouw beeld van valorisatie bij Avans Hogeschool?
- Wat doen we er al aan en wat doen we goed?
- Wat moeten we vooral niet doen?
- Waar liggen kansen?
- Hoe kan een valorisatievisie je hierbij helpen? Wat moet er in die visie staan?
- En, wat moet er daarnaast, in ondersteunende zin georganiseerd en geregeld worden?

datum 23-12-2014

pagina 2 van 7

Op basis van de input uit deze eerste gespreksronde, volgt een nulde (concept)versie van de visie. Aan de hand van deze conceptversie volgt een tweede ronde van informatie ophalen. Streven is dat uiterlijk 1 juli 2015 de valorisatievisie door het CvB is vastgesteld.

Bijlage: Contextnotitie Valorisatie van kennis

Ontwikkelingen in de maatschappij

Kennis en innoverend vermogen wordt steeds belangrijker voor onze Nederlandse maatschappij. Economische groei, welvaartsontwikkeling en het vergroten van ons welzijn worden meer en meer bepaald door ons vermogen om kennis toe te passen in nieuwe producten, diensten en processen.

Deze ontwikkeling stelt nieuwe eisen aan professionals. Niet alleen vakinhoudelijk competent, maar als innovatieve professionals ook in het bezit van een onderzoekende en ondernemende houding (Onderwijsraad, 2014). Daarbij is het voor de bedrijven ook van belang om snel en adequaat te kunnen inspelen op nieuwe omstandigheden. Het ontwikkelen van nieuwe kennis is hiervoor niet genoeg. Er is vooral behoefte aan het beter benutten en toepassen van de al bestaande kennis en het uitwisselen en toepassen van ideeën en technieken uit andere bedrijven, sectoren of landen (WRR, 2013). Dit gebeurt in Nederland nog onvoldoende. Volgens de WRR overheerst nog teveel een eenrichtingsverkeer: kennis wordt via artikelen, patenten of afgestudeerden doorgegeven aan de samenleving. Het ontbreekt echter aan de nodige afstemming en aan antennes voor wat die samenleving nodig heeft.

De valorisatie van kennis zoals die klassiek vanuit de universiteiten werd en wordt georganiseerd, sluit niet aan bij de behoefte vanuit de maatschappij. Er is behoefte aan een bredere opvatting van valorisatie, aan valoriseren en innoveren vanuit de vraag, samen met bedrijven en instellingen. De WRR pleit voor het (verder) ontwikkelen van onderzoeks- en onderwijsinstellingen tot regionale kennisinstellingen die structureel verbonden zijn met hun omgeving.

de **Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR)** in haar rapport *'Naar een lerende economie. Investeren in het verdienvermogen van Nederland'* (nov. 2013) voor een beweging van Nederland als 'kenniseconomie' naar Nederland als 'lerende economie'.

Kennis alleen is onvoldoende. Het gaat er om dat kennis maximaal wordt omgezet naar maatschappelijk rendement. In de nabije toekomst wordt het steeds moeilijker om het verdienvermogen van Nederland op peil te houden als gevolg van toenemende internationale concurrentie. Bovendien worden de doorlooptijden voor innovatieve producten en diensten steeds korter. Daarmee wordt het investeren in innovaties en ondernemerschap steeds belangrijker. Kennisinstellingen dienen zich zodanig te organiseren dat ze voldoende interacteren met hun omgeving om kennis structureel alle kanten op te laten stromen. Het gaat om het verbinden van expertise met behoeften en kennis in de samenleving en om het katalyseren van allianties. Kennisinstellingen en hun directe omgeving zullen zich over en weer steeds beter moeten verdiepen in wat relevant of mogelijk is voor de ander.

Vanuit de politiek-bestuurlijke context ligt de nadruk, naast de bredere opvatting van valorisatie, vooral bij het stimuleren van de economische waardecreatie en het 'vermarkten' van kennis. Het kabinet Rutte zet in op het versterken van de concurrentiepositie van Nederland via kennis. De maatschappelijke waardecreatie komt hierbij minder zichtbaar aan bod. Naast het stimuleren van directe toepassing van kennis wordt vanuit de overheid ook steeds meer ingezet op inhoudelijke agendasetting voor het onderzoek. Bedrijven, maatschappelijke instanties en kennisinstellingen worden gestimuleerd om gezamenlijk tot nationale onderzoeksthema's te komen. Waarbij ook de stimuleringsregelingen (zoals ook de tweede geldstroom) hierop worden ingezet.

Samenleving breed heerst een genuanceerder beeld over de behoeften voor de ontwikkeling van onze maatschappij. Hierbij gaat het nadrukkelijker over de maatschappelijke verwaardiging van kennis, met name in termen van *impact*. Concrete voorbeelden, programma's of stimuleringsmaatregelen hierbij zijn echter niet zo direct te vinden, wat maakt dat deze contextnotitie in verhouding zwaar(der) leunt op de economische verwaardiging.

Overheid en onderwijs

De behoefte aan valorisatie van kennis vanuit het hoger beroepsonderwijs is opgenomen in de huidige versie van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (Whw). Naast onderwijs en onderzoek, is ook de kennisoverdracht als taak toegevoegd (Whw, art 1.3, lid 3). De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verwacht dat deze kennisvalorisatie wordt ingezet voor zowel de verbetering van het onderwijs, als voor de vermarkting van kennis in de maatschappij en economie.

Whw (art. 1.3, lid 3): "Hogescholen zijn gericht op het verzorgen van hoger beroepsonderwijs. Zij verrichten ontwerp- en ontwikkelactiviteiten of onderzoek gericht op de beroepspraktijk. Zij verzorgen in elk geval bacheloropleidingen in het hoger beroepsonderwijs, zij verzorgen in voorkomende gevallen masteropleidingen in het hoger beroepsonderwijs en zij dragen in elk geval kennis over ten behoeve van de maatschappij. Zij dragen bij aan de ontwikkeling van beroepen waarop het onderwijs is gericht."

In de manier waarop en de mate waarin op valorisatie wordt ingezet, hebben de hogescholen (nog) een vrije keuze. Vanuit de overheid (OCW), zijn er wel enige spelregels en stimuleringsregelingen waartoe wij ons hebben te verhouden, of waarvan we gebruik kunnen maken. Maar een strikte sturing hierop is (nog) niet aan de orde.

Spelregels

In het Hoofdlijnenakkoord OCW – HBO-Raad (2012) en de bijbehorende prestatieafspraken zijn de ambities voor het praktijkgerichte onderzoek en valorisatie opgenomen. Vereniging Hogescholen is vervolgens gestart met het uitwerken van een (werk)set van prestatie-indicatoren voor valorisatie van kennis. Als definitie voor valorisatie is de definitie van de VSNU overgenomen. Deze is vrij eenzijdig en past feitelijk niet bij de huidige hbo-praktijk (of de behoefte van de maatschappij) waar valorisatie vaak breder wordt gezien en waar een grote diversiteit is aan valorisatie activiteiten (onderzoek NPRO-SIA, 2014).

Valorisatie **definitie VSNU** (VH, 2012): "het proces van waarde creatie uit kennis, door kennis geschikt en/of beschikbaar te maken voor economische en maatschappelijke benutting en geschikt te maken voor vertaling in concurrerende producten, diensten, processen en nieuwe bedrijvigheid."

De hbo-praktijk en de daar heersende **brede(re) opvatting van valorisatie** (volgens onderzoek voor NRPO-SIA onder hogescholen, 2014):

- **valorisatie** wordt gezien als: kennisbenutting die van economische en/of maatschappelijke meerwaarde is en in samenwerking met het bedrijfsleven en eindgebruikers, en business development al dan niet in samenwerking met bedrijven.
- er wordt ingezet op **vraaggestuurde samenwerking** tussen bedrijfsleven en kennisinstellingen
- het belang van de vertaling van nieuwe kennis naar regulier en post-initieel onderwijs, wat leidt tot **verbeterd onderwijs** en een brug slaat naar de beroepspraktijk.

Er ligt nu een basis (werk)set met indicatoren. OCW heeft de hogescholen tot 2016 de ruimte gegeven om de indicatoren verder aan te scherpen, te testen en te evalueren. Op dit moment is er geen (aanvullende) bekostiging voor valorisatie, maar is er ook (nog) geen risico dat achterblijven op valorisatie leidt tot verminderde bekostiging.

Stimulering(s)regelingen) en infrastructuur

Voor de valorisatie van kennis en het 'vermarkten' van de kennis van het hbo bestaan er diverse stimuleringsregelingen, zoals RAAK en de Valorisatieprogramma's. Enkele hogescholen onderzoeken het effect van het stimuleren en belonen van valorisatie inspanningen van medewerkers (bijvoorbeeld via flexibele tijdsinzet, valorisatie als onderdeel van functioneringsgesprekken etc.).

Voorbeelden van **stimuleringsregelingen** en deelname van Avans Hogeschool:

- **RAAK** (SIA): tweede geldstroom voor praktijkgericht onderzoek en de bevordering van kennis-uitwisseling tussen mkb, publieke sector en hoger beroepsonderwijs. Vanuit de lectoraten van Avans Hogeschool nemen we hier met meerdere projecten aan deel. Vergeleken met andere hogescholen scoren we niet hoog op het totale aantal projecten en het toekenningspercentage.
- **Valorisatieprogramma's** (looptijd van 2010 tot 2018, het programma is gesloten en nieuwe aanvragen zijn niet meer mogelijk): bedoeld om betere economische en maatschappelijke benutting van publieke kennis te faciliteren. Vanuit Avans nemen we deel aan het Valorisatieprogramma West en Midden Brabant, samen met de universiteit van Tilburg en de NHTV, middels participatie in Starterslift. En we participeren in het Valorisatieprogramma van Noord Oost Brabant in Ondernemerslift+, o.m. samen met de HAS.
- **Centres of Expertise** (CoE): samenwerking van ondernemers, wetenschappers, docenten en studenten gericht op het bevorderen van de kwaliteit van het hbo-onderwijs. Thematisch is er een link met de topsectoren. In totaal zijn 25 Centres of Expertise, gefinancierd vanuit het prestatiebudget en met steun van Economische Zaken (EZ). Avans kent één Centre of Expertise, samen met Hogeschool Zeeland: CoE Biobased Economy.
- **Horizon 2020** (2014-2020): programma van de Europese Commissie om Europees (toegepast) onderzoek en innovatie te stimuleren.
- **Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling** (EFRO, 2014-2020): voor samenwerken van hogescholen met regionaal mkb. De subsidie loopt via operationele programma's (bijvoorbeeld OP Zuid).

Naast de Centres of Expertise bestaan er ook Centres of Entrepreneurship, dit zijn samenwerkingsverbanden van hogescholen en universiteiten met het bedrijfsleven die worden gesubsidieerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Deze Centres of Entrepreneurship zijn met name gericht op ondernemen en ondernemerschapsonderwijs en het ondersteunen van nieuwe bedrijvigheid uit de hogescholen. Vanuit Avans Hogeschool nemen we hieraan niet deel.

Een aantal hogescholen neemt deel aan een Science Park (bijvoorbeeld Fontys Hogescholen in Eindhoven). Door het fysiek bij elkaar brengen van onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven zou de onderlinge uitwisseling beter gaan (en goedkoper zijn ...), waardoor valorisatie eerder wordt gestimuleerd.

Omgeving: regio Brabant

In de regio Brabant hebben we te maken met de vijf grote Brabantse gemeenten ('s-Hertogenbosch, Tilburg, Breda, Eindhoven en Helmond), de provincie Noord-Brabant en de door hen geformuleerde strategische hoofdpunten:

1. Economische versterking door kennis, innovatie en valorisatie
2. Vergroten van de internationale allure
3. Bevorderen (inter)nationale bereikbaarheid
4. Versterken van de ruimtelijke structuur van het stedelijk netwerk.

Waarbij de vier belangrijkste economische clusters bestaan uit Maintenance, Logistiek en Biobased Economy in West-Brabant, Agro, Food & Health in Noord Oost Brabant, Social Innovation in Midden Brabant en Hightech Systems & Materials in de regio Eindhoven.

Avans organisatie

Als Avans Hogeschool willen wij ons positioneren als kennisinstelling in de regio. Door het verstevigen van de banden met (regionale) bedrijven, overheden en organisaties willen we komen tot een kennisintensieve regio, waarbij kennis in twee richtingen ('uit' en 'in' de hogeschool) stroomt. Dit komt zowel tot uiting in ambitie 2020 als in de voor OCW opgestelde prestatieafspraken (2012).

Ambitie 2020: Als maatschappelijk verbonden kennisinstelling leveren we een bijdrage aan de valorisatie van kennis: het tot maatschappelijke waarde brengen van kennis.

Onze ambitie:

- We faciliteren iedere student, docent en medewerker van Avans en onze partners bij het opdoen van kennis en vaardigheden, waardoor zij bewuste keuzes maken die maatschappelijke ontwikkeling bevorderen, met oog voor people, planet en profit/prosperity.
- De rol die wij vragen van onze partners bij het multidisciplinair samenwerken aan real life vraagstukken met onze studenten en docenten wordt minder vrijblijvend. De expertise van de partners zal ook ingezet moeten worden in het onderwijs. We maken duidelijke afspraken met elkaar en leggen deze vast.
- Door kennis te delen kunnen onze partners in hun bedrijfsproces aantoonbaar verbeteringen doorvoeren."

"Onze studenten en medewerkers werken multidisciplinair samen en komen tot creatieve oplossingen, die maatschappelijk van waarde zijn, waarbij ze een afweging maken tussen toekomstgericht, leefbaar en maatschappelijk verantwoord."

Prestatieafpraak Avans Hogeschool en Ministerie OCW:

Avans Hogeschool groeit uit tot het kenniscentrum voor praktijkgericht en toegepast onderzoek voor de regio in 2020.

Onze afgestudeerden worden opgeleid tot lerende, onderzoekende, ondernemende en verantwoordelijke beroepsprofessionals die in het bezit zijn van de benodigde beroepscompetenties (Onderwijsvisie Avans Hogeschool, 2014). Hun onderzoekende houding en onderzoeksvaardigheden stelt de Avans afgestudeerden in staat om bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van het beroep (Onderzoekbeleid Avans Hogeschool, 2014). De onderwijsvisie en het onderzoekbeleid zijn beide vrij recent, in 2014, vastgesteld. Vanaf 2015 gaan de academies de onderwijsvisie verder aanscherpen en vertalen voor hun eigen opleidingen. Met de implementatie van het onderzoekbeleid is een eerste start gemaakt.

Visie op onderwijs: Samen het maximale uit jezelf halen.

"Avans afgestudeerde: een startbekwame en toekomstbestendige beroepsprofessional. ... met een lerende, onderzoekende, ondernemende en verantwoordelijke houding."

Onderzoekbeleid: Het onderzoek draagt bij aan de kwaliteit van de afgestudeerden, de ontwikkeling van de beroepen waarvoor Avans Hogeschool opleidt en het terugvertalen van die ontwikkeling naar het onderwijs en valorisatie.

"Onderzoeksvragen worden ontleend aan de beroepspraktijk, worden aangedragen door het beroepenveld en leiden tot oplossingen van problemen uit de praktijk."

We hebben uitgesproken dat het onderzoek dat we doen altijd praktijkgericht is: onderzoeksvragen worden ontleend aan de beroepspraktijk, worden aangedragen door het beroepenveld en leiden tot oplossingen van problemen uit de praktijk. Of dit ook al geldt voor alle nu lopende onderzoekstrajecten is niet zeker, maar voor alle nieuwe projecten is dit een simpel te stellen 'knock-out' criterium. De resultaten van het praktijkgerichte onderzoek komen, als het goed is, ook terug in het onderwijs en dragen zo bij aan de afgestudeerde als toekomstbestendige beroepsprofessional.

Interne organisatie Avans Hogeschool

Het verwezenlijken van de onderzoeksambities van de academies gebeurt via de expertisecentra. De lectoren vormen de boegbeelden van het onderzoek, zij geven sturing aan het praktijkgerichte onderzoek met name binnen de inhoudelijke domeinen van de expertisecentra en het center of expertise. De inhoudelijke thema's zijn idealiter gekoppeld aan de behoeften vanuit de opleidingen en hun netwerken, aangezien de opleidingen de regio dienen te voeden. Het bouwen van de netwerken staat voor enkele expertisecentra en academies nog in de kinderschoenen terwijl vanuit andere expertisecentra gewerkt wordt met meer of minder vaste consortia.

Het Avans Ondernemerscentrum is de toegangspoort voor al die organisaties die nog geen structurele band hebben met Avans Hogeschool, maar wel een kennisvraag. Evenals interdisciplinaire vraagstukken uit de regio die (nog) niet door de bestaande opleidingen opgepakt kunnen worden. Daarnaast zal deze eenheid Avansbreed academies en expertisecentra gaan ondersteunen bij het invullen van hun valorisatieopdracht.